Łukasz Witczak

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Centrum Aktywności Lokalnej i Ochotniczej Straży Pożarnej w Łuszczanowie

Inicjatywa pn. „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Centrum Aktywności Lokalnej i Ochotniczej Straży Pożarnej w Łuszczanowie" realizowana była w latach 2017 - 2020 na terenie przy Centrum Aktywności Lokalnej – dawnym Domu Wiejskim w Łuszczanowie, gm. Jarocin, pow. jarociński, woj. wielkopolskie. Obiekt ten został oddany do użytku 28 czerwca 1998 r., po dziesięcioletniej budowie, w której wiodący udział mieli mieszkańcy sołectwa. Wcześniej w jego miejscu znajdowała się dawna remiza strażacka z salą zebrań. Centrum Aktywności Lokalnej znajduje się przy ul. Mostowej - w centrum wsi, obok strugi Brodek.

Przed podjęciem inicjatywy, do 2017 r., w otoczeniu Centrum znajdowało się miejsce imprez plenerowych - tzw. „koło" o nawierzchni z kostki betonowej, wysłużony drewniany plac zabaw, urządzenia siłowni zewnętrznej (zamontowane kilka lat wcześniej w nieszczęśliwej lokalizacji przy ogrodzeniu z siatki), bramki do piłki nożnej bez dobrze utrzymanej nawierzchni. Przed budynkiem znajdował się parking z połamanych płyt betonowych. Istniejąca zieleń ograniczała się do jednej złamanej wierzby, kilkunastu żywotników posadzonych wzdłuż linii ogrodzenia oraz nieurządzonego trawnika. Teren był zaniedbany – poza posadowieniem urządzeń siłowni zewnętrznej nie prowadzano wymiany wyposażenia czy innych prób kompleksowego urządzenia przestrzeni, przez co obiekt tracił walory funkcjonalne i atrakcyjność dla potencjalnych adresatów oferty Centrum. Sytuację komplikował nieciekawy w kształcie - trapezowy kontur działek ewidencyjnych.

Ryc. 1 – 2. Teren przy Centrum Aktywności Lokalnej – stan przed realizacją przedsięwzięcia

Inicjatorami realizacji inwestycji byli: lider Grupy Odnowy Wsi - Stowarzyszenia Na Rzecz integracji i Rozwoju Wsi Łuszczanów wraz z sołtysem Łuszczanowa.

Ryc. 3. Stary plac zabaw – stan przed realizacją przedsięwzięcia

Koncepcja realizacji przedsięwzięcia pn. „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Centrum Aktywności Lokalnej i Ochotniczej Straży Pożarnej w Łuszczanowie" zrodziła się we wrześniu 2017 r., kiedy lider Grupy Odnowy Wsi zgłosił do sołtysa miejscowości możliwość pozyskania finansowania zewnętrznego ze środków Unii Europejskiej na operacje typu „Kształtowanie przestrzeni publicznej" w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich" Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Oboje uzgodnili profil potencjalnego przedsięwzięcia, po czym przedstawili zarys koncepcji burmistrzowi Jarocina. Po uzyskaniu akceptacji władz gminy pomysł został przedstawiony pozostałym członkom Rady Sołeckiej, z zaznaczeniem konieczności przeznaczenia kwoty 20 tys. zł z funduszu sołeckiego na nagrodę w konkursie na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznej przy Centrum Aktywności Lokalnej i Ochotniczej Straży Pożarnej w Łuszczanowie oraz koszty projektu wykonawczego. Rada Sołecka zaaprobowała taką propozycję, którą następnie jednogłośnie przyjęło Zebranie Wiejskie. Warto przy tym zaznaczyć, iż była to decyzja obarczona dużym ryzykiem, ponieważ współfinansowanie inwestycji z budżetu gminy władze samorządowe uzależniły od pozyskania finansowania zewnętrznego.

Kolejnym krokiem było przygotowanie regulaminu konkursu na opracowanie koncepcji zagospodarowania terenu. Czynny udział przy opracowaniu tego dokumentu brali inicjatorzy przedsięwzięcia, którzy znaleźli się także w składzie sądu konkursowego. Regulamin został opracowany tak, aby maksymalizować możliwą do uzyskania liczbę punktów w naborze o środki unijne. Po wyłonieniu zwycięskiej koncepcji nastąpił etap opracowania projektu wykonawczego i wielomiesięcznych konsultacji projektantów z inicjatorami przedsięwzięcia, celem wypracowania optymalnych rozwiązań projektowych.

Po skompletowaniu wymaganej dokumentacji - w maju 2018 r. - został złożony wniosek aplikacyjny o współfinansowanie unijne. 20 września 2018 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął uchwałę w sprawie aktualizacji listy informującej o kolejności przysługiwania pomocy dla operacji typu „Kształtowanie przestrzeni publicznej" w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Operacja pn. „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Centrum Aktywności Lokalnej i Ochotniczej Straży Pożarnej w Łuszczanowie" znalazła się na pierwszym miejscu tej listy. Po podpisaniu umowy o dofinansowanie przystąpiono do części realizacyjnej, którą podzielono na dwa etapy.

W 2019 r. zrealizowano zakres tzw. strefy sportowej, tj. boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią, boisko do piłki siatkowej, zewnętrzny stół do tenisa, uporządkowane urządzenia siłowni zewnętrznej w nowej lokalizacji, ciągi komunikacyjne w strefie sportowej i elementy małej architektury - ławki, stojaki rowerowe oraz pojemniki na odpady. W tym etapie wykonano również nowe ogrodzenie wokół całego terenu z wydzieleniem strefy sportowej.

Ryc. 4 – 7. Teren przy Centrum Aktywności Lokalnej – stan po realizacji pierwszego etapu przedsięwzięcia

Także w 2019 r. zrealizowano skojarzone zadanie pn. „Modernizacja placu zabaw w Łuszczanowie". Przy przygotowaniu terenu i montażu urządzeń w ramach wkładu własnego wsi w projekt pracę świadczyli mieszkańcy Łuszczanowa, którzy użyczyli również niezbędny sprzęt. W ramach zadania przeprowadzono wymianę urządzeń zabawowych wyposażenia placu, a także montaż wysokowydajnych, sterowanych czujnikiem, reflektorów solarnych oraz czujnika jakości powietrza wraz z instalacją fotowoltaiczną. Projekt współfinansowany został przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego w ramach programu "Wielkopolska Odnowa Wsi 2013 - 2020" - konkurs Pięknieje Wielkopolska Wieś.

Ryc. 8 – 9. Zmodernizowane urządzenia placu zabaw

W 2020 r. zrealizowany został pozostały zakres, tj.: nowy parking przed budynkiem (podobnie, jak inne utwardzenia - w dużej części z nawierzchni wodoprzepuszczalnej), nawierzchnie ciągów komunikacyjnych, chodnik od strony ulicy na wysokości całego terenu, schody wejściowe i schody na tyłach, scena plenerowa, przeniesienie urządzeń placu zabaw, trzy punkty oświetleniowe - autonomiczne lampy hybrydowe, ławka solarna i pozostała mała architektura oraz przede wszystkim nasadzenia drzew (51 szt.), krzewów (377 szt.), bylin (1927 szt.) oraz roślin okrywowych (1540 szt.).

Ryc. 10 – 13. Teren przy Centrum Aktywności Lokalnej – stan po realizacji drugiego etapu przedsięwzięcia

Na przełomie października i listopada 2020 r. pojawiły się ostatnie elementy małej architektury - 12 szt. ławek, model mmcité miela. Są to identyczne ławki, jak te w strefie sportowej - konstrukcja ze stopu aluminium, siedzisko i oparcie z nieolejowanego drewna egzotycznego (jatoba). Zakup sfinansowany został z funduszu sołeckiego.

Również w 2020 r., przy wykorzystaniu środków finansowych z tego samego źródła, zainstalowano monitoring na budynku Centrum Aktywności Lokalnej - 6 kamer, pokrywających swoim zasięgiem nowo zagospodarowany teren.

Ryc. 14 – 15. Teren przy Centrum Aktywności Lokalnej po montażu ostatnich elementów wyposażenia

Koszt realizacji inicjatywy, z uwzględnieniem środków własnych i wielkości dofinansowania ze środków zewnętrznych, przedstawiono w ujęciu tabelarycznym.

Tab. 1. Koszty realizacji inicjatywy

Źródła finansowania przedsięwzięcia	
Wyszczególnienie	**Koszty całkowite (w zł)**
1. Środki z funduszu sołeckiego	**68 350,36**
2. Wkład własny sołectwa a) praca mieszkańców* b) praca sprzętu** c) materiały	**24 500,00**
3. Inne środki np. dotacje, konkursy	**529 993,00**
4. Środki z budżetu gminy (poza funduszem sołeckim)	**ok. 682 864,76*** **
Ogółem	**1 294 708,12**

*** Koszt 1 roboczogodziny określa się maks. na 15 zł;**
**** Koszt pracy sprzętu ustala się maks. na 50 zł;**
***** Obliczono na podstawie informacji z otwarcia ofert na BIP**

Beneficjentami rozwiązań i dobrych praktyk zastosowanych w ramach realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia są użytkownicy przestrzeni publicznej przy Centrum Aktywności Lokalnej i Ochotniczej Straży Pożarnej w Łuszczanowie - mieszkańcy gmin Jarocin i Żerków, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców Łuszczanowa. Zasadniczym efektem praktycznym realizacji zadania z punktu widzenia procesu odnowy wsi, jest podniesienie standardu życia beneficjentów projektu - mieszkańców sołectwa, poprzez oddziaływanie na liczbę, dostępność i stan elementów infrastruktury rekreacyjnej i edukacyjnej w przestrzeni publicznej oraz stworzenie bazy do budowy oferty kulturalnej, edukacyjnej, wypoczynku i rekreacji.

Element wyposażenia przestrzeni w postaci czujnika jakości powietrza służy także podnoszeniu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej w tym przede wszystkim - dzieci i młodzieży z Niepublicznego Zespołu Szkół w Łuszczanowie, poprzez naukę odczytywania, interpretacji i wykorzystania lokalnych pomiarów stężeń pyłów w środowisku.

Projekt przyczynia się także do kształtowania ładu przestrzennego i ładu funkcjonalnego sołectwa. Przedmiotowy teren jest ogólnodostępny – otwarty dla wszystkich mieszkańców i gości sołectwa.

Całościowo ujmowana inicjatywa promuje idee inteligentnych wsi (smart villages) poprzez kompilację elementów innowacyjnych z zakresu rozwiązań projektowych, technicznych i z zakresu kształtowania terenów zieleni oraz estetyki kształtowania przestrzeni.

1) Zastosowanie rozwiązań minimalizujących oddziaływanie na zielono-niebieską infrastrukturę w postaci np. nawierzchni częściowo wodoprzepuszczalnych - kostka betonowa 10 x 10 cm z dystansami. Przestrzeń pomiędzy kostkami wypełniona została ziemią urodzajną, na której wysiano mieszankę traw. Rozwiązanie pozwala na zatrzymanie spływu powierzchniowego i infiltrację wód opadowych.
2) Dobór nasadzeń roślinnych do specyfiki miejsca, np. nawiązanie gatunkowe nowych drzew do dawnej alei lipowej wzdłuż ul. Mostowej (cztery drzewa rosną jeszcze przed budynkiem Centrum Aktywności Lokalnej). W nawiązaniu do pozostałości alei, wokół sali pojawiło się 25 młodych lip, 6 z nich w strefie sportowej. Wybór gatunków miododajnych podyktowany również został troską o populację pszczół. W pobliżu miejsc z siedziskami i placu zabaw nasadzono platany i klony, które przy odpowiednim prowadzeniu korony drzewa, zapewnią w przyszłości duży udział powierzchni zacienionej, budując w ten sposób w porze letniej strefę komfortu o niższej temperaturze. W rabatach zieleni wykorzystano rośliny okrywowe, minimalizujące kosztochłonne utrzymywanie trawników, przy zachowaniu właściwości ekologicznych powierzchni.

Ryc. 16. Widok zza ławki solarnej - po lewej kostka dystansowa z przestrzeniami porośniętymi trawą

3) Inteligentna ławka solarna SEEDiA City Classic, wyposażona w jedną ładowarkę indukcyjną oraz dwa gniazda USB, umożliwiające podładowanie telefonów

komórkowych i zasilanie innych urządzeń wyposażonych w złącze USB. Ławkę w przyszłości można rozbudować o dodatkowe moduły (np. WiFi, moduł pogodowy).

Ryc. 17. Inteligentna ławka solarna

4) Trzy lampy hybrydowe, zasilane z odnawialnych źródeł energii (słonecznej i wiatrowej), co poza znaczeniem finansowym niesie również walor edukacyjny – propagowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w różnorodnym zastosowaniu. Tego typu elementy zagospodarowania przestrzeni publicznych, poza pełnieniem funkcji podstawowej, służą promocji rozwiązań energooszczędnych, o niskich kosztach eksploatacji.
5) Trzy wysokowydajne, sterowane czujnikiem ruchu, reflektory solarne na granicy strefy sportowej i placu zabaw, stanowiące ułatwienie dla odczytu zapisu z systemu monitoringu.
6) Pomiar jakości powietrza w Łuszczanowie za pomocą czujnika Looko2v3F zasilanego z instalacji fotowoltaicznej. Czujnik mierzy laserowo stężenie pyłów i formaldehydu, jest także wyposażony w funkcję pomiaru temperatury i wilgotności powietrza. Czujnik prezentuje wyniki pomiaru zapylenia dla trzech frakcji pyłu: PM-1, PM-2,5 i PM-10. Liczba w oznaczeniu oznacza wielkość ziarenka pyłu w mikrometrach. Dla ułatwienia

interpretacji wyniku pomiarów prezentowany jest także tzw. indeks jakości powietrza wraz z opisem i oznaczeniem odpowiednią barwą. Czujnik zlokalizowany jest przy placu zabaw i dodatkowo informuje o aktualnym stanie powietrza barwą diody LED, co ułatwia użytkownikom przestrzeni ocenę bezpieczeństwa przebywania w tym miejscu pod kątem stężeń zanieczyszczeń pyłowych.

Ryc. 18. Pylon z czujnikiem jakości powietrza i reflektorami, instalacją fotowoltaiczną oraz regulaminem placu zabaw

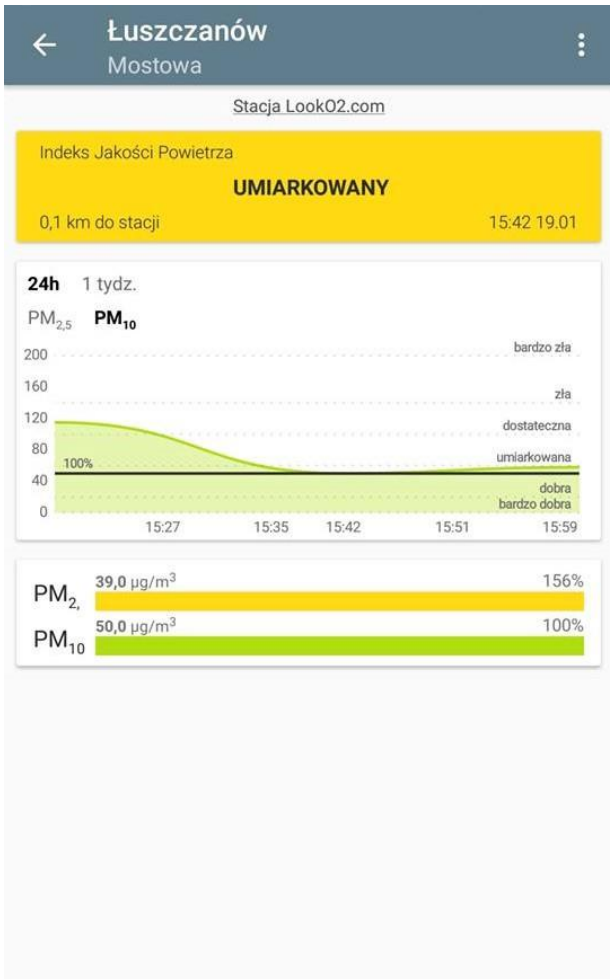

Ryc. 19. Podgląd wskazań czujnika jakości powietrza na ekranie smartfonu

7) Przywiązanie uwagi do detalu i spójności kolorystycznej. Większość elementów metalowych jest w tym samym, antracytowym kolorze (RAL7016) - ławka solarna, ogrodzenia, piłkochwyt, pojemniki na odpady, metalowe elementy ławek w strefie sportowej, a nawet przemalowany betonowy płot. W neutralnej kolorystyce, korespondującej z otoczeniem, wykonano również urządzenia placu zabaw.

8) Objęcie nowo urządzonej przestrzeni monitoringiem z podglądem dla uprawnionych przez właściciela terenu (gmina) osób za pośrednictwem smartfonu. Rozwiązanie doprowadziło do zupełnego wyeliminowania aktów wandalizmu.